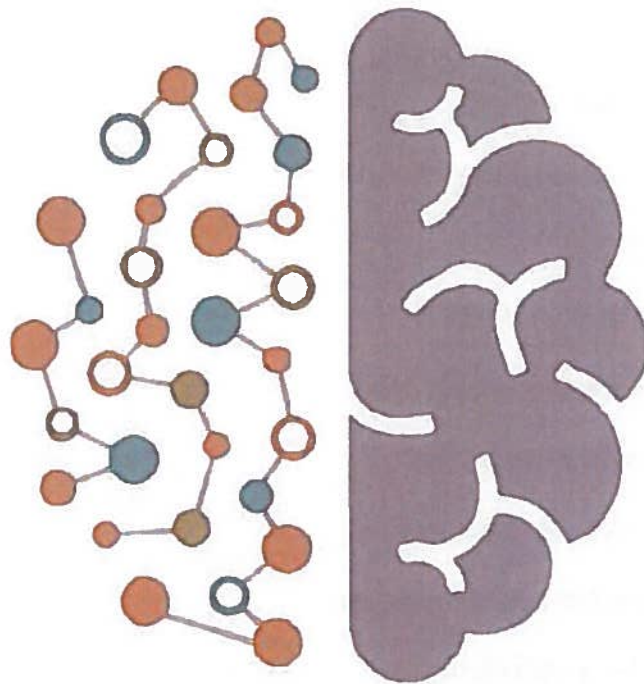

LIMC

LAND INFORMATION MANOEUVRE CENTRE

Weekly Update Desinformatie

23 juni 2020

Inhoud

1. Inleiding
2. Conclusies
3. 5G-Narratief
4. ████████ Narratief
5. Rusland versus Europese Unie Narratief
6. Virus-narratief
7. Nieuwgebruik Traditionele Media
8. Nieuwsgebruik Niet-traditionele Media
9. Nieuwsgebruik Alternatieve Media
10. Vertrouwen in Nieuws en Mediatypen
11. Impact van Verschillende Nieuwsmedia
12. Zorgen over Des- en Misinformatie
13. Bibliografie

Inleiding

Des- en misinformatie in relatie tot COVID-19 hebben een negatief effect op onze samenleving. De overheid wordt daar in toenemende mate mee geconfronteerd. Het duiden van des- en misinformatie in relatie tot COVID-19 is essentieel om snel te kunnen bepalen of, hoe en door wie gereageerd moet worden op een bepaald narratief.

Als ondersteuning richt het LIMC zich op het interpreteren van beschikbare data en het schrijven van aanvullende *assessments*. Dit doet het LIMC aan de hand van de volgende hoofd- en deelvragen.

Hoofdvraag:

- In hoeverre beïnvloedt des- en misinformatie in relatie tot COVID-19 de Nederlandse samenleving?

Deelvragen:

1. Wat zijn de heersende narratieven of thema's?
2. Wat is de invloed van des- en misinformatie in relatie tot COVID-19 op het openbaar bestuur?
3. Wat is de invloed van des- en misinformatie in relatie tot COVID-19 op de Nederlandse samenleving?

De eerste deelvraag is onderverdeeld in drie subvragen:

- Wat zijn de *trending* narratieven?
- Bij welke *audiences* vinden de narratieven aansluiting?
- Via welke platformen verspreiden de narratieven zich?

Dit product geeft deels antwoord op de derde subvraag. Enkele van de factoren die zijn geïdentificeerd met betrekking tot hoe des- en misinformatie zich kan verspreiden in de samenleving zijn:

- Mate van verspreiding des- en misinformatie;
- Geloofwaardigheid van de bron;
- Overname van het alternatieve narratief door traditionele media.

Om inzicht te kunnen geven in bovenstaande factoren, is het van belang naar het huidige medialandschap te kijken. Aan de hand hiervan kan men inschatten hoe snel bepaalde informatie zich potentieel kan verspreiden en hoe waarschijnlijk het is dat deze informatie betrouwbaar wordt geacht.

Aan de hand van het Digital News Report 2020 van het Commissariaat van de Media & Reuters *Institute for the Study of Journalism*, de Monitor Ontwikkeling Mediagebruik 2019 van de Dienst Publiek en Communicatie van het Ministerie van Algemene Zaken, en zelf verzamelde en geanalyseerde informatie zullen de volgende aspecten van het medialandschap in kaart worden gebracht:

- Nieuwsgebruik in traditionele, niet-traditionele en alternatieve media;
- Vertrouwen in het nieuws en de verschillende mediatypen;
- Impact van verschillende nieuwsmedia per bevolkingsgroep.

Leeswijzer

Na deze inleiding staan de assessments en conclusies met betrekking tot de heersende narratieven en het Nederlandse medialandschap uiteengezet in het hoofdstuk 'Conclusies'. Vervolgens geeft dit product een update over de vier heersende narratieven die op dit moment centraal staan in ons onderzoek. De nieuwste ontwikkelingen zijn in deze update meegenomen, waarmee de impact van het narratief mogelijk is bijgesteld en geduid in het *Source, Content, Audience, Media & Effectiveness* (SCAME)-model.

Daarna geven we van pagina 13 tot pagina 15 een overzicht van het nieuwsgebruik met betrekking tot traditionele, niet traditionele en alternatieve nieuwsmedia. De definities die wij bij deze drie categorieën hanteren zijn:

- **Traditionele nieuwsmedia:** Bedrijven en organisaties die vanuit journalistiek oogpunt nieuws en/of actualiteiten aanbieden, gebruik makend van de journalistieke principes van hoor en wederhoor. Deze nieuwsmedia zijn vaak wel gelieerd aan een bepaalde politieke kleur, maar rapporteren wel genuanceerd.
- **Niet Traditionele nieuwsmedia:** Nieuwsmedia die niet algemeen nieuws en/of actualiteiten aanbieden, maar bijvoorbeeld specifiek over een bepaald onderwerp of vanuit een bepaalde blik op de wereld. Deze nieuwsmedia kunnen minder genuanceerd zijn dan traditionele nieuwsmedia, of volledig ongenueanceerd.
- **Alternatieve nieuwsmedia:** Bronnen die een alternatieve zienswijze bieden dan de (niet) traditionele media.

Tot slot leest u op pagina 16 tot en met 17 over het vertrouwen in het nieuws en de verschillende mediatypen en de impact van verschillende nieuwsmedia per bevolkingsgroep.

Conclusies

Heersende Narratieven

- Het 5G-narratief verliest, ondanks de laatste zendmastbrand, waarschijnlijk aan momentum en verdwijnt mogelijk op termijn. De mogelijkheid bestaat echter dat het narratief weer aandacht genereert zodra het hoger beroep van stichting Stop 5G NL start.
- In het [REDACTED] narratief verschuift de aandacht naar discussies omtrent vaccins. Mogelijk is dit te verklaren door de nieuwsberichten over de aanschaf van een vaccin door de Nederlandse regering in een zogeheten 'vierlandenalliantie'.
- In aanloop naar de verkiezingen zal Nederland waarschijnlijk steeds meer nationaal beïnvloed worden middels desinformatie waarbij dit mogelijk via nationale politieke partijen zal gaan.
- In het Virus-narratief is actiegroep Viruswaan in *trending* in zowel traditionele als alternatieve media. Door alle commotie rondom de uit de hand gelopen demonstratie is er veel aandacht voor hun alternatieve narratief. Tevens vindt vermenging plaats met andere anti-overheid bewegingen, deze stroming wint in reactie op het politieoptreden aan momentum.

Nederlands Medialandschap

Het Nederlandse medialandschap wordt gedomineerd door traditionele media en laat weinig ruimte voor alternatieve media. Traditionele media genieten een hoog vertrouwen.

De impact van traditionele media overstijgt zelfs maatschappelijke scheidslijnen zoals leeftijd of opleidingsniveau. Het gevolg hiervan is dat desinformatie zich waarschijnlijk via traditionele media zal moeten verspreiden om een groot deel van de Nederlandse bevolking te bereiken.

Traditionele media tijdens de COVID-19-crisis nemen veelal conclusies uit wetenschappelijke publicaties over. Echter, aangezien deze publicaties elkaar vaak tegenspreken, zorgt dit voor onduidelijkheid onder de bevolking. Dit zou kunnen leiden tot een verminderd vertrouwen in de wetenschap en op wetenschap gebaseerd beleid.

Volgens *Digital News Report 2020* van Reuters ziet de Nederlandse bevolking de regering, politici, of politieke partijen als belangrijkste bronnen van des- en misinformatie. Dit leidt mogelijk tot een situatie waarin politieke partijen elkaar betichten van het verspreiden van des- of misinformatie. Met name in de aanloop naar de verkiezingen, wanneer dit soort politieke polarisatie doorgaans uitvergroot wordt, zou het vertrouwen in de overheid en democratische rechtstaat hierdoor kunnen afnemen.

Narratief 5G

Het 5G-narratief is sinds januari 2020 prominent in de media aanwezig. Het verhaal dat verspreid wordt is dat mensen door 5G vatbaarder zouden zijn voor COVID-19 doordat het immuunsysteem aangetast zou worden. In een andere variant wordt zelfs beweerd dat 5G het virus zelfs zou verspreiden. De oorsprong van dit narratief is nog onduidelijk. Mogelijk is het ontstaan in België of het Verenigd Koninkrijk en van daar uit verder is verspreid via sociale media.

In Nederland bestaan meerdere besloten Facebook-groepen waarin mensen die tegen 5G zijn zich hebben verenigd. De grootste hiervan heeft ruim 33.000 leden en is op 24 maart van dit jaar aangemaakt. Daarnaast komt de stichting 'Stop 5G NL' met enige regelmaat in het nieuws wegens het kort geding dat zij tegen de Nederlandse staat hebben aangespannen. Deze stichting draagt haar narratief ook uit op haar eigen website.

Ondanks dat dit narratief meermaals ontkracht is en het kort geding verloren is, blijven aanhangers van deze theorie overtuigd van het gevaar van 5G. Zij verwijzen hierbij veelvuldig naar (pseudo-)wetenschappers uit de hele wereld die over de gevaren van 5G schrijven. Officiële metingen geven nog altijd geen indicatie dat de straling daadwerkelijk gevaarlijk is of gezondheidsschade op zou leveren.

De stichting heeft aangegeven in hoger beroep te gaan tegen de uitspraak van het kort geding. Wat voor impact dit heeft voor het narratief is op dit moment nog onbekend.

Subconclusie

Ondanks de laatste zendmastbrand verliest het 5G narratief waarschijnlijk aan momentum en verdwijnt het hierdoor op termijn uit zicht. De mogelijkheid bestaat echter dat het narratief weer aandacht genereert zodra het hoger beroep van stichting Stop 5G NL start.

S	Anti-5G activisten in NLD en buitenland; Stichting Stop 5G NL; enkele (internationale) beroemdheden
C	5G tast het immuunsysteem aan en maakt daardoor mensen vatbaar voor COVID-19; COVID-19 wordt verspreid door 5G; in Wuhan is de 5G techniek verwijderd na uitbraak; 5G is gevaarlijker dan COVID-19; staat heeft alleen economische belangen en geeft niet om haar bevolking
A	De Nederlandse bevolking
M	Sociale media; www.stop5gnl.nl gaat in hoger beroep tegen Nederlandse staat
E	Op 21-06 is voor de 2^e keer dezelfde zendmast (1^e keer op 12-06) te Rijswijk (GLD) in de brand gestoken.^[1] Ondanks de laatste zendmastbrand verliest het 5G narratief waarschijnlijk aan momentum en verdwijnt het hierdoor op termijn uit zicht. De mogelijkheid bestaat echter dat het narratief weer aandacht genereert zodra het hoger beroep van stichting Stop 5G NL ^[2] start of wanneer dit narratief weer meer aandacht krijgt van de nationale media. Daarnaast valt op dat telecomproviders steeds meer zichtbaar een 5G-netwerk uitrollen. Zo adverteert Vodafone al enige tijd dat zij in de helft van Nederland 5G aanbiedt en dat dit eind juli in het gehele land het geval zou moeten zijn. Hoewel technisch gezien nog gebruik gemaakt wordt van de 'oude' 4G-frequenties brengt Vodafone deze nuance zelf niet aan in haar advertenties. Het is daardoor mogelijk dat het alternatief narratief omtrent 5G aan bereik en geloofwaardigheid inboet, omdat men reeds blootgesteld wordt aan 5G zonder daar gevolgen van te merken.

[1] <https://www.politie.nl/nieuws/2020/april/14/11-politie-onderzoekt-zendmastbranden.html>

[2] <https://www.stop5gnl.nl/blog/2020/06/05/stop5gnl-gaat-in-hoger-beroep/>

Narratief

Het [redacted] en anti-vaccinatie narratief beweert dat het coronavirus in laboratoria van [redacted] is gecreëerd en doelmatig losgelaten zou zijn. Het doel zou zijn om de hele wereldbevolking te onderwerpen aan een vaccinatieprogramma. Bij dit vaccinatieprogramma zouden microchips ingebracht worden die 'de geglobaliseerde elite' in staat stellen om de wereldbevolking te controleren.

In andere varianten wordt aangehaald dat een vaccin als doel heeft de wereldbevolking uit te dunnen (gebaseerd op uitspraken van [redacted] over het inperken van de overbevolking), of dat hij dit virus ontworpen zou hebben om veel geld te verdienen met de verkoop van verplichte vaccins.

De WHO en het RIVM worden genoemd als instanties die afhankelijk zouden zijn van [redacted]. Het argument hiervoor is dat [redacted] wereldwijd veel geld investeert in vaccinatieprogramma's en onderzoek.

In Italië riep een parlamentslid op tot de vervolging van [redacted] door het Internationaal Gerechtshof wegen misdaden tegen de mensheid, wat op internet weer tot een gerucht leidde dat de Italiaanse overheid [redacted] zou willen arresteren.

De oorsprong van de informatie die op Nederlandstalige pagina's gedeeld wordt, lijkt afkomstig uit de VS. Het gaat voornamelijk om Amerikaanse video's met Nederlandse ondertiteling. Daarnaast wordt het narratief via sociale media, alternatieve nieuwssites, beroemdheden, politici en in sommige Amerikaanse tv-programma's herhaald. Het prominente Russische nieuwsmedium *Russia Today* heeft het verhaal ook verspreid.

Hoewel onbekend is wat de exacte aanhang en verspreiding van dit narratief is in Nederland, is er sinds 2015 een dalende trend in de vaccinatiegraad zichtbaar. Waar dit voorheen boven de 95% lag, was dit in 2019 gedaald tot 90-92%. De huidige coronacrisis en het uitzicht op een nieuw, grootschalig vaccinatieprogramma biedt verdere voedingsbodem voor dit soort narratieven.

Subconclusie

De discussie omtrent vaccins neemt in omvang toe. Mogelijk is dit te verklaren door de nieuwsberichten over de aanschaf van een vaccin door de Nederlandse regering in een zogeheten 'vierlandenalliantie'.

S	BBC; Stichting Vaccinvrij; nucheckt
C	Coronavirus gecreëerd in laboratorium; virus wordt gebruikt voor verplicht vaccinatieprogramma; vaccinaties bevatten microchips; WHO en RIVM afhankelijk van [REDACTED]
A	Anti-vaccinatie groepen; anti-overheid groepen; anti-elite groepen en privacybeschermingsgroepen
M	Sociale media; alternatieve nieuwssites; pro-Kremlin media; Amerikaanse media; www.stichtingvaccinvrij.nl
E	De discussie omtrent vaccins neemt in omvang toe. Mogelijk is dit te verklaren door de nieuwsberichten over de aanschaf van een vaccin door de Nederlandse regering in een zogeheten 'vierlandenalliantie'. Op Nederlandse sociale media de afgelopen week [REDACTED] 3,5x vaker geconstateerd dan vorige week en werden hier de termen 'Microchip' en 'schuld corona' aan gerelateerd.[1] Ondanks dat de ontwikkelingen rondom een COVID-vaccin meer ruimte lijken te creëren voor desinformatie over dit thema heeft het LIMC nog geen aanwijzingen dat de anti-vaccinatiebeweging in Nederland significant aan invloed wint.

[1] 200615 Wk24 Corona Crime Change Monitor

Narratief Rusland vs. Europese Unie

In het narratief Rusland versus Europese Unie komt naar voren dat de Russische media diverse complottheorieën voeden. Voorbeelden hiervan zijn berichten over het onder druk zetten van kleinere EU-lidstaten door de grotere lidstaten om Russische hulp te weigeren; dat het westen de impact van het COVID-19 virus overdrijft en dat NATO het COVID-19 virus gebruikt als excuus om hun steun aan de Baltische staten te beëindigen. Daarnaast stoken Russische media ook in het [REDACTED] / anti-vaccinatie narratief. Wat de Russische media daarmee o.a. proberen aan te tonen is dat Rusland de lidstaten van de EU helpt terwijl de EU/ Europese bondgenoten dat nalaten. Een van de mogelijke doelstellingen kan zijn dat Rusland probeert aan te tonen dat de EU niet in staat is om zijn eigen bevolking te beschermen.

Hoewel er relatief weinig Nederlandstalige desinformatie uit Rusland te vinden is, heeft deze desinformatie indirect wel degelijk invloed op Nederlandse belangen. Met name de internationale organisaties waar Nederland vitale belangen bij heeft, worden geraakt door Russische narratief. Nooral aantasting d.m.v. desinformatie van het draagvlak van de Nederlandse bevolking voor EU-lidmaatschap kan in potentie schadelijke gevolgen hebben.

Subconclusie

Desinformatie van Russische actoren raakt Nederland nu vooral door het zaaien van onderlinge verdeeldheid in internationale samenwerkingsverbanden als de EU en de NAVO. In aanloop naar de verkiezingen zal Nederland waarschijnlijk steeds meer nationaal beïnvloed worden middels desinformatie waarbij dit mogelijk indirect via nationale politieke partijen zal gaan.

S	Rusland, pro-Kremlin media
C	Kleine EU lidstaten worden onder druk gezet om Russische hulp te weigeren, de EU is incompetent, Rusland helpt lidstaten wel terwijl EU/Europese bondgenoten dat niet doen.
A	Europeanen
M	Sociale media, pro-Kremlin media
E	De Russische desinformatiecampagne is niet altijd even zichtbaar in Nederland op directe wijze: er lijkt weinig Nederlandstalige desinformatie rechtstreeks afkomstig uit Rusland en het bereik van pro-Kremlin media is in Nederland klein. Er zijn signalen van Russische invloed bij grote Nederlandse politieke partijen. (1)(2) Deze invloed lijkt zich doorgaans al te laten gelden middels pro-Russische narratieven die publiekelijk uitgedragen worden door deze partijen en opvallend afwijken van de gebruikelijke 'bandbreedte' van het politieke debat. Voorbeelden hiervan zijn de uitspraken van het Forum voor Democratie omtrent MH17 en het vermeende standpunt omtrent uittreden van NL uit de NAVO.(3)(4) Ook de PVV wordt genoemd in relatie tot Russische inmenging en vermeende pro-Russische standpunten, zoals het pleidooi voor afschaffing van de sancties tegen dat land en de oproep tot warmere banden met Rusland.(5) Het is waarschijnlijk dat de hoeveelheid Russische desinformatie in aanloop naar de parlementsverkiezingen van 2021 in Nederland als zal toenemen. De invloed van desinformatie van buitenlandse statelijke actoren in Nederland is daarmee lastig meetbaar, omdat zij zich grotendeels indirect via het politieke debat laat uiten. Toch is de potentiële impact van met name Russische desinformatie groot, aangezien deze verspreid zou kunnen worden via partijen met een grote aanhang en inspeelt op <i>vulnerabilities</i> van zowel het Openbaar Bestuur als de Nationale Eenheid.

[1] [REDACTED] The Rise of Kremlin-Friendly Populism in the Netherlands, The Cicero Foundation (June 2018)

[2] NRC, Wat zit er achter [REDACTED] flirt met Rusland?, 16-04-2020

[3] Trouw, [REDACTED] weer in beeld als kremlinvazal, 16-04-2020

[4] AD, [REDACTED] vraagt om nieuw onderzoek naar vlucht MH-17, 31-01-2017

[5] Trouw, [REDACTED] ziet [REDACTED] als bondgenoot in strijd tegen islam, 27-02-2018

Narratief Virus

De kern van het Virus-narratief is de wetenschappelijke discussie. Normaal gesproken worden verschillende hypothesen uitvoerig getest en onderworpen aan peer review voor publicatie. Door de grote tijdsdruk vindt er momenteel echter minder kwaliteitscontrole plaats en vindt de discussie omtrent de validiteit van de hypothesen niet meer plaats achter gesloten deuren.

Het resultaat hiervan is dat (pseudo)wetenschappelijke onderzoeken continu resultaten publiceren die regelmatig door de media worden overgenomen. Deze worden vervolgens net zo snel weerlegd door andere (pseudo)wetenschappelijke onderzoeken. Hierdoor ontstaat er onduidelijkheid in het publieke domein over hoe gevaarlijk het virus is en hoe effectief het gevoerde beleid is. Niet zelden gaan deze berichten in tegen het overheidsnarratief.

In Nederland lijkt een alternatief narratief van Viruswaanzin, stichting Smart Exit en 1.5xbeter.nu relatief veel verspreid te worden. Dit narratief beweert het RIVM 'ontmaskerd' te hebben en benadrukt o.a. dat het virus niet gevaarlijk is, dat afstand houden onzin is en dat mensen aanzienlijk meer immuniteit tegen het virus genieten dan het officieel narratief beweert.

Na de demonstratie van 21 juni 2020 is het narratief aangevuld met beweringen dat ongeregelde heden tijdens het protest door de politie zelf werden uitgelokt, door middel van infiltranten onder de betogers. Ook enkele landelijke politici verspreiden dit gerucht. Politievakbond ACP vreest 'de grip op de samenleving' te verliezen.

De grens tussen wetenschappelijk debat en misinformatie is niet altijd scherp in dit discours, maar duidelijk zichtbaar is dat groeperingen (on)bewust aan de haal gaan met gedeeltelijke, foutieve of niet-relevante informatie om (niet-)handelen m.b.t. COVID-19 te rechtvaardigen.

Subconclusie

Actiegroep Viruswaanzin is trending in zowel traditionele als alternatieve media. Door alle commotie rondom de uit de hand gelopen demonstratie is er veel aandacht voor hun alternatieve narratief. Tevens vindt vermenging plaats met andere anti-overheid bewegingen, deze stroming wint in reactie op het politieoptreden aan momentum.

S	(Pseudo-)Wetenschappelijk debat + belangengroeperingen
C	Er is veel discussie over rol van aerosolen in verspreiding en het nut van 1,5m afstand. Daarnaast verhalen over 'Wondermiddelen' zoals hydroxchloroquine.. 99% doden COVID-19 zou niet gestorven zijn aan virus, WHO en RIVM niet betrouwbaar, afstand houden is onzin, knuffelen en vitamines helpt Immuunsysteem tegen virus
A	Beleidsmakers en algemeen publiek
M	Media, wetenschappelijke bladen, politici , Viruswaanzin.nl, SmartExit.nu, 1.5xbeter.nu, maurice.nl
E	Hoewel niet bekend is hoeveel mensen daadwerkelijk geloven in de beweringen van Viruswaanzin.nl valt op dat de verspreiding van het pseudowetenschappelijke narratief van dit zelfbenoemde 'alternatieve RIVM' relatief groot is. [1] Ondanks dat de demonstratie van 21/06 verboden werd, kwamen er toch ca. 2.000 demonstranten naar het Malieveld. Uiteindelijk werden er 400 aanhoudingen werden verricht, wat neer zou komen op 20% van de aanwezige demonstranten. De actiebereidheid onder deze groep lijkt dus opvallend hoog. Ook kwam het voor de camera's van de landelijke pers tot gewelddadige confrontaties tussen de ME en een kleinere groep voetbalsupporters.[2] De beelden het politieoptreden zullen het narratief waarschijnlijk meer momentum geven. Ook vindt vermenging plaats met bestaande anti-overheidsbewegingen door <i>framing</i> waarin de 1,5m-maatregelen steeds meer als verlengstuk van een politiestaat geportretteerd worden. De kern van dit narratief, dat de informatie van de overheid niet te vertrouwen is, wint mogelijk geloofwaardigheid bij een deel van de bevolking.

[1] Viruswaanzin, Hoe sterfgevallen in de coronastatistieken belanden, op 18-06-2020 ingezien via www.viruswaanzin.nl/geen-onderdeel-van-een-categorie/hoe-sterfgevallen-in-de-coronastatistieken-belanden/

[2] NOS, Onrustige dag in Den Haag na betoging op Malieveld: 400 aanhoudingen, 21-06-2020, ingezien op 22-06-2020 via nos.nl/artikel/2337992-onrustige-dag-in-den-haag-na-betoging-op-malieveld-400-aanhoudingen.html

De gepercipieerde ongelijke aanpak van demonstraties tast het draagvlak voor het COVID-beleid en het vertrouwen in de democratische rechtsorde verder aan. Het feit dat een bekende rechts-populistische politicus zich verontwaardigt uitlaat over het wel toestaan van BLM-protesten en het 'uit elkaar slaan' van bovengenoemd protest draagt hier aan bij. [1] Dat een andere rechts-populistische politicus suggereert dat de rellen door de politie zijn uitgelokt gooit verdere olie op het vuur.[2]

E

Het feit dat bepaalde ondernemers (o.a. horeca) de demonstratie openlijk steunen bevestigt dat des- en misinformatie omtrent het virus geregeld verspreid wordt door groepen in wiens belang verdere versoepeling of niet-naleving van COVID-beleid wenselijk zijn. Dit onderstreept een langer lopende trend waarin de geloofwaardigheid van de overheid in twijfel getrokken wordt door belanghebbende groeperingen. [3]

Opvallend is dat Viruswaanzin en haar narratief trending lijken te zijn in de traditionele media daags na de demonstratie. Er is veel ruimte voor aanhangers van het narratief hun ideeën uit te leggen. Voor aankomend weekend zijn opnieuw meerdere demonstraties door Viruswaanzin aangekondigd.

[1] NOS, Liveblog ([redacted] waarom mag betogen tegen racisme wel en tegen 1,5 meter niet?), 21-06-2020

[2] NRC, 'Er heerst veel onvrede, deze beweging wordt groot' 22-06-2020.

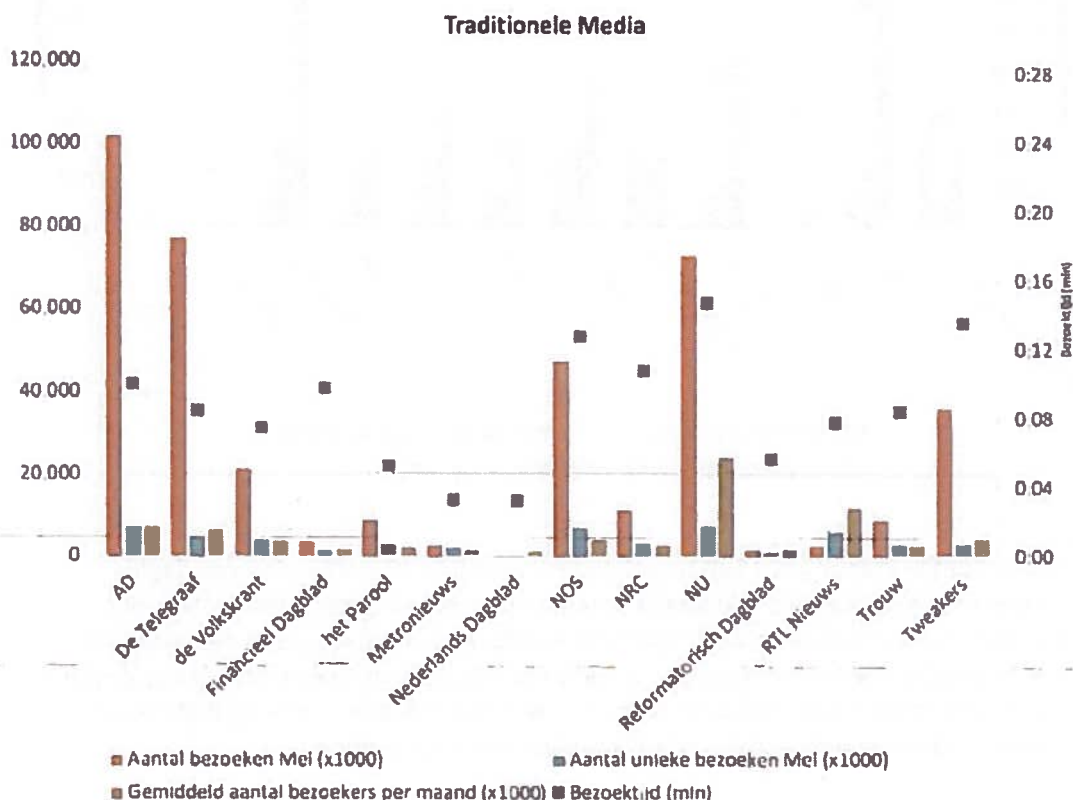
[3] Follow the Money, Het 'Alternatieve RIVM' van [redacted] en zijn strijd tegen de staat, 18-06-2020, op die datum ingezien via: [www.ftm.nl/artikelen/\[redacted\]viruswaanzin](http://www.ftm.nl/artikelen/[redacted]viruswaanzin)

Nieuwsgebruik Traditionele Nieuwsmedia

In komende pagina's geven we deels antwoord op de vraag hoe des- en misinformatie een groot deel van de bevolking kan bereiken. Om dit antwoord te kunnen formuleren is het belangrijk inzicht te hebben in de wijze waarop Nederlanders informatie vergaren. Dit brengen wij in de onderstaande pagina's per mediacategorie in kaart.

Het nieuwsgebruik in Nederland is sinds 2018 zeer stabiel; Nederlanders hebben doorgaans een gevestigde interesse in nieuws en politiek (58%). Eventuele veranderingen voltrekken zich langzaam en vooral langs de lijn van leeftijd en door middel van technische innovatie en nieuwe vormen van aanbod. Het aandeel dagelijkse gebruikers van het nieuws is in Nederland met 85% verhoudingsgewijs hoger dan in andere landen.

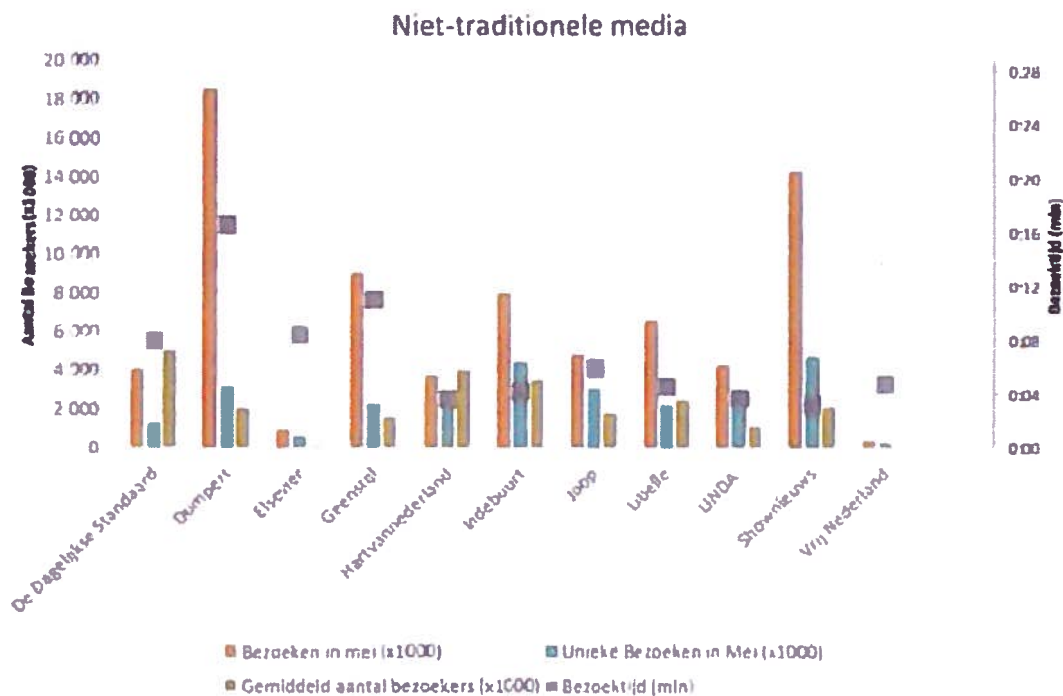

Bovenstaande grafiek geeft een overzicht van het aantal bezoeken aan een pagina (oranje kolom), het gemiddeld aantal bezoeker per maand (groene kolom) en door hoeveel unieke IP-adressen deze zijn verricht (blauwe kolom). Dit geeft een indicatie van de grootte van het publiek voor een alternatief platform. Daarnaast is aangegeven wat de gemiddelde bezoektijd in minuten is, wat een indicatie is voor de mate waarin mensen daadwerkelijk de tijd nemen om inhoud tot zich te nemen.

Nieuwsgebruik Niet-traditionele Nieuwsmedia

Naast de traditionele media, die een hoge mate van vertrouwen genieten onder de Nederlandse bevolking, bestaan er ook vele 'niet-traditionele' mediatitels. Hoewel het duidelijk is dat sommigen hiervan een relatief hoog bereik hebben, bijvoorbeeld 'De Dagelijkse Standaard' en 'Dumpeert', is het onduidelijk hoe groot dit bereik daadwerkelijk is en wat de mate van vertrouwen in het medium is.

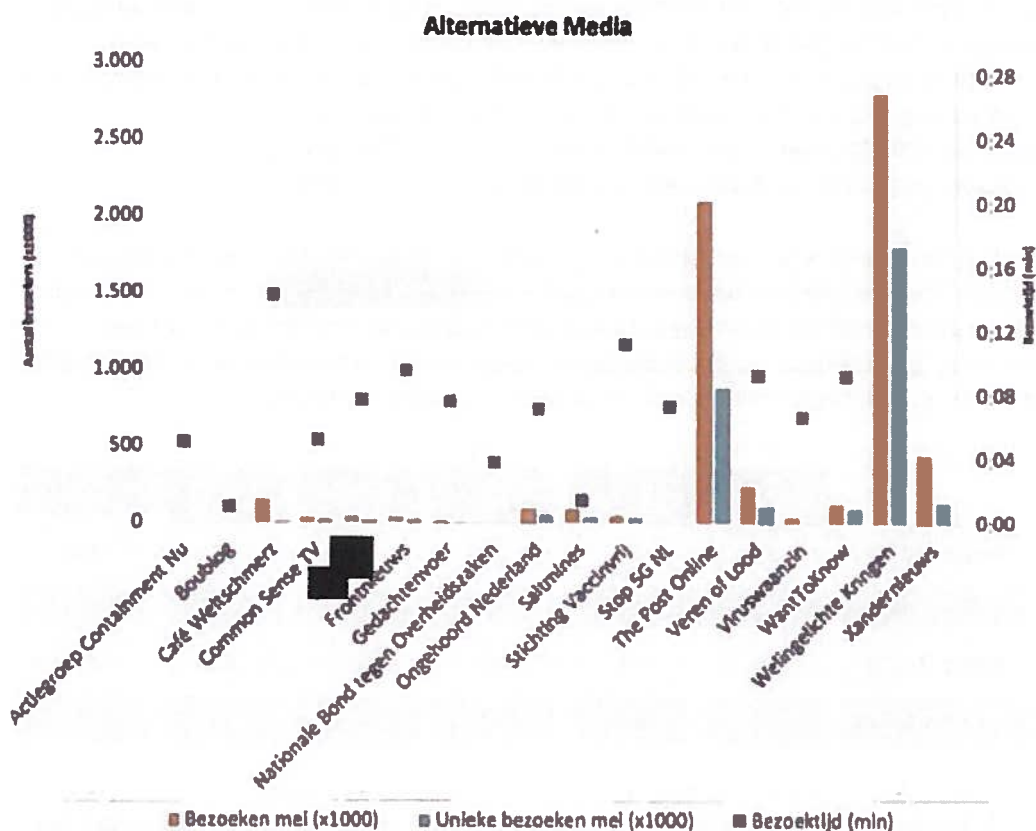
Bovenstaande grafiek geeft een overzicht van het aantal bezoeken aan een pagina (oranje kolom), het gemiddeld aantal bezoeker per maand (groene kolom) en door hoeveel unieke IP-adressen deze zijn verricht (blauwe kolom). Dit geeft een indicatie van de grootte van het publiek voor een alternatief platform. Daarnaast is aangegeven wat de gemiddelde bezoektijd in minuten is, wat een indicatie is voor de mate waarin mensen daadwerkelijk de tijd nemen om inhoud tot zich te nemen.

De waardes op de linker as bij traditionele media (pagina 13) zijn gemiddeld het tienvoudige van de waardes bij niet-traditionele media. Dit geeft aan dat het nieuwsgebruik in Nederland heel sterk gecentreerd is rondom de traditionele media.

Nieuwsgebruik Alternatieve Nieuwsmedia

Op de 'alternatieve nieuwsmedia' zijn op dit moment de alternatieve narratieven met betrekking tot COVID-19 die het meest prominent aanwezig in vergelijking met andere mediatitels. Het bereik en hoe betrouwbaar deze titels worden geacht is nog onduidelijk.

Bovenstaande grafiek geeft een overzicht van het aantal bezoeken aan een pagina (oranje kolom) en door hoeveel unieke IP-adressen deze zijn verricht (blauwe kolom). Dit geeft een indicatie van de grootte van het publiek voor een alternatief platform. Daarnaast is aangegeven wat de gemiddelde bezoektijd in minuten is, wat een indicatie is voor de mate waarin mensen daadwerkelijk de tijd nemen om inhoud tot zich te nemen.

Hieruit blijkt dat binnen de alternatieve nieuwsmedia vooral Welingelichte Kringen, Xandernieuws en The Post Online worden gevolgd. De bezoekerstijd is het hoogst bij Café Weltschmerz en Stichting Vaccinvrij. Dit heeft waarschijnlijk te maken met de YouTube films die beschikbaar zijn op deze kanalen.

Disclaimer: het LIMC heeft vanwege juridische kaders niet de beschikking over alle informatie m.b.t. tot de bovenstaande kolommen.

Vertrouwen in Nieuws en Mediatypen

Nederlanders hebben veel vertrouwen in de betrouwbaarheid van het nieuws het algemeen. Het vertrouwen in nieuws dat verworven wordt uit zoekmachines ligt lager en het vertrouwen in nieuws op sociale media wordt vervolgens nog minder vertrouwd.

Onderzoek van het Reuters *Institute for the Study of Journalism*, uitgevoerd ten tijde van de COVID-19 pandemie in zes verschillende landen, toont aan dat nieuws over COVID-19 voornamelijk via onlinemediën en televisieprogramma's geconsumeerd wordt. Daarnaast geeft het onderzoek aan dat gezondheidsexperts en gezondheidsorganisaties het meeste vertrouwen genieten, gevolgd door nieuwsorganisaties en dat de regering op de derde plaats komt.

Ook in Nederland is het vertrouwen in de wetenschap gemiddeld hoog. Echter, het artikel 'Coronastudies in een snelkookpan' van [REDACTED] (23 mei 2020) legt bloot dat de snelheid waarmee coronastudies naar buiten worden gebracht een normaal 'peer-review' proces onmogelijk maken. Hierdoor verschijnen er tegenstrijdige publicaties, die overgenomen worden door de traditionele media.

	Totaal	18-24	25-34	35-44	45-54	55+
Eens 2019	53	37	38	48	58	62
Oneens 2019	14	27	20	17	12	9
Eens 2020	52	41	40	44	53	62
Oneens 2020	16	28	24	17	14	9

In de bovenstaande tabel ziet u de antwoorden op de vraag 'Is het merendeel van het nieuws te vertrouwen?' ingedeeld per leeftijdsgroep (in procenten).

Impact van verschillende Nieuwsmedia

De impactscore is een combinatie van bereik en belang die de kracht weergeeft van een mediatitel voor communicatie over onderwerpen die met politiek en overheidsbeleid te maken hebben. Voor alle voorgelegde mediatitels zijn de volgende drie aspecten gemeten:

- Het bereik: hoe groot is het bereik van de afzonderlijke mediatitels?
- Het intrinsieke belang: hoeveel belang hecht men aan de titel als het over politiek en overheidsbeleid gaat.
- Het relatieve belang: belang ten opzichte van andere titels (door toekenning van punten)

Top 10 mediatitels Impactscores per doelgroep

15-35 jarigen laag en middelbaar opgeleid	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	RTL Nieuws 6.0	NOS Journaal 5.4	Zondag met Lubach 5.3	WNL 5.1	NOS.nl 5.0	Agencia Digital (AD) 4.8	Radar 3.9	RPA van Nederland 3.8	Q News 3.6	Telefeel 3.5
15-35 jarigen hoger opgeleid	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	NOS.nl 10.6	Zondag met Lubach 10.1	NOS Journaal 9.8	WNL 7.6	RTL Nieuws 5.8	Agencia Digital (AD) 5.7	Telefeel 5.1	Bevestigd.nl met nieuws 4.6	WNL Nieuws 4.4	WPO Radio 1 4.1
35-55 jarigen laag en middelbaar opgeleid	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	NOS Journaal 15.0	RTL Nieuws 9.8	Telefeel 6.3	WNL 6.3	NOS.nl 6.1	Agencia Digital 5.3	Zondag met Lubach 5.1	Agencia Digital (AD) 5.1	Radar 3.6	Kassa 3.1
35-55 jarigen hoger opgeleid	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	NOS Journaal 17.8	NOS.nl 10.9	WNL 10.1	RTL Nieuws 5.6	Telefeel 5.6	Zondag met Lubach 4.3	Agencia Digital 3.8	WPO Radio 1 3.3	Agencia Digital (AD) 3.1	RTL Nieuws 2.9
55 jaar en ouder	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	NOS Journaal 15.3	RTL Nieuws 9.4	Agencia Digital 8.6	Telefeel 7.8	Bevestigd.nl 7.0	Radar 6.3	Kassa 5.9	Bevestigd.nl 5.8	NOS.nl 5.6	Agencia Digital (AD) 5.3

[1]

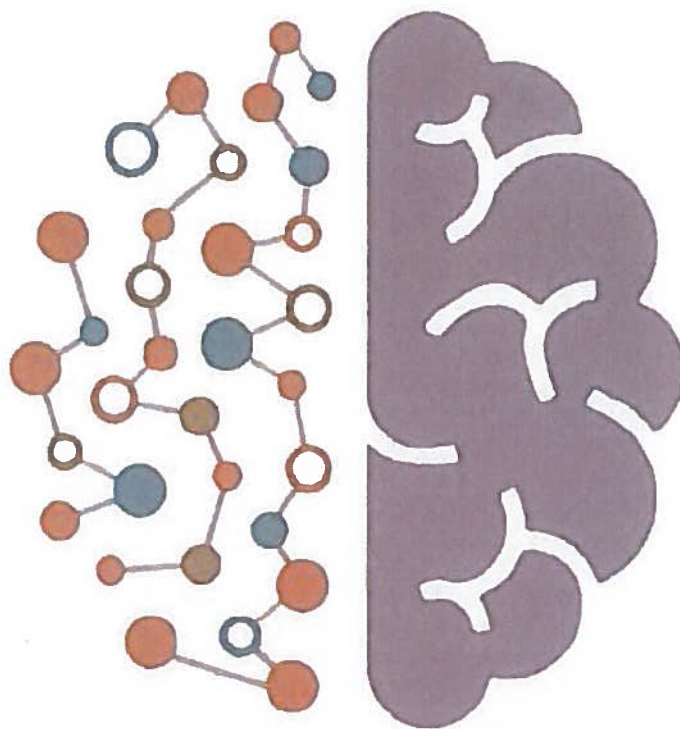
De bovenstaande tabel bevestigt het beeld dat traditionele media, met name het NOS journaal, in alle doelgroepen hoog score op impact. In enkele gevallen scoren thematische media als Keuringdienst van Waarde, Radar of Kassa hoog, maar voor algemeen nieuws wendden de Nederlanders zich steevast tot gevestigde mediamerken.

[1] Monitor Ontwikkeling Mediagebruik 2019 – Welke mediatitels hebben de grootste impact als het gaat om informatie over politiek en beleid – Ministerie van Algemene Zaken – Dienst Publiek en Communicatie

Bibliografie

1. Monitor Ontwikkeling Mediagebruik 2019 – Welke mediatitels hebben de grootste impact als het gaat om informatie over politiek en beleid – Ministerie van Algemene Zaken – Dienst Publiek en Communicatie
2. Digital News Report Nederland 2020 – Commissariaat voor de Media & Reuters *Institute for the Study of Journalism*
3. 20200622-DV-109OSINTCIE-MedialandschapNLD-V2
4. Europese Commissie, Joint Communication: Tackling COVID-19 disinformation – Getting the facts right, (Brussel, 10-06-2020)
5. Euvsdisinfo.eu, EEAS Special Report COVID-19 disinformation, Update 23 april – 18 may, (Ingezien op 18-06-20 via euvsdisinfo.eu/eeas-special-report-update-short-assessment-of-narratives-and-disinformation-around-the-covid19-pandemic-update-23-april-18-may/)

LIMC

LAND INFORMATION MANOEUVRE CENTRE

@

CONTACT US

Lkol Tonnetkazerne
Eperweg 149
8084 HE 't Harde
Gebouw 230

@ limc@mindef.nl

